



CZU 343.326

DOI 10.5281/zenodo.4835848

COMBATANȚII TERORIȘTI STRĂINI – UNUL DIN PILONII DE BAZĂ ÎN ACTIVITATEA ORGANIZAȚIILOR TERORISTE

Alexandru PARENIUC

doctor în drept, conferențiar universitar

Vasili BEDA

doctorand

Studiul reprezintă o analiză a fenomenului de combatanți teroriști străini, ca una din resursele principale de alimentare a organizațiilor teroriste internaționale cu forțe noi, utilizate ulterior atât în altercații cu forțele armate ale statelor implicate nemijlocit în luptă cu terorismul, cât și în atacuri teroriste individuale, planificate de grupări teroriste.

În cadrul cercetării sunt analizate elementele specifice proprii conceptului de „combatant terorist străin” („foreign terrorist fighter”), țările de proveniență a acestora, grupurile sociale din care sunt creați acești militanți și pericolele asupra securității internaționale generate de activitatea acestora.

Cuvinte-cheie: combatant terorist străin, mercenar, terorism, militar, operațiune militară antiteroristă, conflict armat.

FOREIGN TERRORIST FIGHTERS - ONE OF THE BASIC PILLARS IN THE ACTIVITY OF TERRORIST ORGANIZATIONS

Alexandru PARENIUC

PhD, associate professor

Vasili BEDA

PhD student

This study presents an analysis of the phenomenon of foreign terrorist fighters as one of the main resources to feed international terrorist organizations with new forces, subsequently using both in altercations with the armed forces of states directly involved in the fight against terrorism and in individual terrorist attacks, planned by terrorist groups.

The research analyzes the specific elements of the concept of „foreign terrorist fighter”, their countries of origin, the social groups from which these militants are created and the dangers to international security generated by their activities.

Keywords: foreign terrorist fighter, mercenary, terrorism, military, anti-terrorist military operation, armed conflict.

Introducere. Conceptul de combatanți teroriști străini (foreign terrorist fighters/ FTF) nu este o definiție nouă. Luptătorii din străinătate au luat parte la circa 100 de războaie civile pe parcursul ultimilor 250 de ani [1].

Noțiunea de „foreign fighter” pentru prima dată a fost utilizată oficial față de militanții care au călătorit din afara zonei de conflict pentru a lupta de partea organizației teroriste Al-Qaida în Afganistan.

Ulterior acest termen a fost aplicat în contextul mișcărilor insurgente cu caracter terorist care au apărut în Iraq în anul 2003. În lipsa unei definiții legale, comentatorii și reprezentanții mass-media au utilizat această noțiune în sens variat. Într-un final, o definiție acceptată pe larg în mediul academic internațional a fost propusă de Academia Internațională de Drept Umanitar Internațional și

Drepturile Omului de la Geneva: „Combatant străin este o persoană care își părăsește țara de origine sau reședință obișnuită pentru a se alătura unui grup armat nestatal într-un conflict armat din străinătate și care este motivat în primul rând de ideologie, religie și/sau rudenie” [2].

Reieșind din această noțiune, observăm că aici există elemente comune cu activitatea de mercenariat, însă o diferență esențială constă în faptul că mercenarii activează contra unor recompense materiale [3], iar luptătorii teroriști străini au la baza activității sale motive ideologice [4].

La 24 septembrie 2014 a fost adoptată rezoluția 2178 a Consiliului de Securitate ONU, elaborată și dedicată în special activităților de contrarare a „creșterii amenințărilor acute generate de combatanții teroriști străini” [5].



Totodată, prin aceeași rezoluție a fost formulată definiția FTF, care stipulează că „**combatanți teroriști străini** sunt persoane care călătoresc într-un alt stat decât statul lor de reședință sau naționalitate în scopul săvârșirii, planificării, pregătirii sau participării la acte teroriste, precum și furnizării sau obținerii unor instruiți teroriste, inclusiv în legătură cu desfășurarea unui conflict armat”.

În decembrie 2017, Consiliul de Securitate a adoptat rezoluția 2396 (2017) pentru reafirmare a definiției privind FTF și solicită statelor membre să atragă atenție deosebită amenințărilor ce provin de activitatea luptătorilor străini care revin în țările de exod sau migrează din zonele de conflict [6].

Tipologia și motivația. Definiția adoptată de Consiliul de Securitate conține mai multe elemente, care ar trebui să fie evidențiate.

În primul rând, definiția Consiliului de Securitate se aplică doar luptătorilor străini care călătoresc în scopul activității teroriste. Cu toate acestea, nu toți luptătorii străini călătoresc în special în scopuri teroriste. Astfel, deși acești luptători în unele cazuri pot fi învinuiți în țara lor de baștină de comiterea unei infracțiuni de încadrare particulară pentru participare într-un conflict armat într-o altă țară, ei nu sunt neapărat teroriști și, prin urmare, nu pot fi tratați ca atare.

În al doilea rând, definiția Consiliului de Securitate se aplică indiferent dacă ei participă sau nu la un conflict armat.

Cu toate acestea, Comitetul Internațional al Crucii Roșii avertizează asupra existenței „efectelor potențial negative” în cazul combinării formulărilor de „conflict armat” cu „activități teroriste”, fapt ce atrage după sine calificarea eronată a tuturor grupurilor armate nestatale drept teroriști [7].

Reieșind din cele din urmă, constatăm că combatanții teroriști străini totuși diferă de mercenari, care luptă în străinătate în numele guvernelor sau entităților finanțate privat [8] și sunt „motivați să ia parte la ostilități în esență prin dorința de câștig privat” [9].

Cu toate acestea, în situații când interesele financiare, politice și ideologice se suprapun semnificativ, aceste persoane pot fi definite uneori ca „*foreign terrorist fighters*”.

Este cunoscut faptul că rândurile structurilor islamiste radicale din Siria și Irak au fost formate inclusiv de un număr impunător de cetățeni străini, dintre care mulți susțin grupuri teroriste atât din motive ideologice, cât și din alte considerente.

Afluxul de luptători străini în Siria, dintre care cea mai mare parte, conform Convenției

internaționale împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor (*adoptată prin rezoluția Adunării Generale a ONU 44/34 din 4 decembrie 1989*) poate fi clasificată ca mercenari, a devenit una dintre cele mai serioase provocări pentru statalitatea Siriei.

Potrivit afirmațiilor conducătorului Centrului de Informații Științifice și Analitice al Institutului de Studii Orientale al Academiei de Științe a Federației Ruse, doctor în științe politice Nikolai Plotnikov, participarea combatanților străini la războiul civil din Siria a ridicat considerabil nivelul de cruzime și durata acțiunilor de luptă [10].

Potrivit declarațiilor martorilor oculari, militanții teroriști care au demonstrat în repetate rânduri brutalitate și cruzime excesivă, au fost în majoritatea cazurilor cetățeni ai unor state străine. Prezența acestor persoane în rândul teroriștilor băștinași a fost foarte utilă pentru liderii organizației teroriste Daesh, dat fiind faptul că luptătorii noul-veniți au fost instruiți să facă „munca cea mai murdară”, începând cu torturarea inamicilor captivați și terminând cu executarea fizică a acestora [4].

Primii luptători străini au apărut în Siria în 2012. Câți dintre ei au trecut prin această țară nu se cunoaște exact. În iunie 2014, odată cu declanșarea operațiunii militare internaționale împotriva organizației teroriste Daesh (ISIS), aproximativ 12 000 de cetățeni străini din 81 de țări se aflau în cadrul diferitor grupuri extremiste, iar la începutul anului 2016 numărul lor a atins deja aproximativ 31 000 de străini din 86 de țări.

Din iunie 2014, numărul militanților care sosesc din UE practic s-a dublat. Aproape jumătate dintre ei erau cetățeni ai Franței, Marii Britanii, Belgiei și Germaniei. Un număr mare de mercenari au venit din fosta Iugoslavie – Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia, Muntenegru.

Vârsta medie a „voluntarilor” variază – limita inferioară este de 15 ani. Reamintim, ISIS folosește pe larg adolescenți în lupte. Mass-media siriene raportează că în luptele împotriva kurzilor în timpul asediului satului Ain al-Arab (Cobán) au participat cel puțin 30 de adolescenți, care au fost uciși în timpul acestui conflict local [11].

În ceea ce privește plata, imigranții din statele arabe au fost remunerați în primul rând, militanții din alte țări din Asia și Africa au fost plătiți mai puțin. Aceștia se considerau persoane de „clasa a doua” care, de regulă, erau folosiți în atacuri militare în primele rânduri.

Este de remarcat faptul că motivele pentru aderarea la rândul grupurilor extremiste din dife-



rite țări variază. Pentru cetățenii din țările Uniunii Europene, în primul plan erau motivele ideologice, însă pentru imigranții din țările din Asia Centrală și din republicile fostei Iugoslavii cauza implicării în lupte deseori a fost interesul material.

Astfel, observăm că recruții FTF fac parte dintr-o gamă largă de medii de vârstă, educație, cu un background social și economic variat. Totodată, deși majoritatea recruților sunt bărbați cu vârsta cuprinsă între 20-30 de ani, adolescenții și persoanele cu vârsta înaintată la fel uneori se alătură grupărilor teroriste [12].

În timp ce un procent înalt din FTF sunt bărbați tineri dezavantajați din punct de vedere economic, care provin din medii marginalizate social sau politic [13], există și reprezentanții mediilor asigurate social și economic, având nivelul înalt de educație și studii superioare. Într-un raport publicat de organizația guvernamentală din SUA – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltarea Internațională (USAID), se afirmă că „unii din FTF abandonează școala, alții au diplome și calificări postuniversitare... unii sunt lucrători-imigranți de treapta inferioară, iar alții au o carieră profesională de succes ca doctori, profesori, ingineri și funcționari publici” [14].

Mulți combatanți teroriști străini au un trecut problematic, însă alții s-ar fi bucurat de perspective mari dacă nu s-ar fi aderat la cauze teroriste.

Motivațiile pentru aderarea la organizații teroriste variază semnificativ. În cazul FTF nu există un profil psihologic unitar. Studiarea persoanelor care au călătorit în Siria și Iraq în scopul aderării către organizația teroristă Daesh a elucidat o serie de factori – politici, religioși și personali care stau la baza alăturării persoanelor la ideologia jihadistă, cum ar fi:

„**«Cetățenia» în cadrul unui «califat»**” – mulți din ei au un sentiment de datorie de a trăi într-un califat sub guvernarea *legii* șaria conform regulilor stabilite de Profetul Mauhommed. Narațiunea ISIS presupune etichetarea guvernelor din țările musulmane drept antiislamice, consolidând concomitent ideea că musulmanii ar trebui să trăiască într-un loc unde șaria este legea supremă care ghidează atât aspectele politice, cât și cele sociale ale vieții unui musulman credincios.

„Războiul propriu-zis” – mai ales în primele etape ale conflictului din Republica Arabă Siriană, mulți FTF și-au perceput rolul de a apăra Islamul și de a proteja adepții propriei religii, îndeplinind în același timp „datoria” lor religioasă de a participa la „războiul sfânt” (*jihad*) [13].

Succesul obținut de gruparea teroristă DAESH (ISIS) – victoriile obținute inițial de „Statul

islamic” i-au conferit o aură de putere și invincibilitate. Învingând forțele siriene și irakiene susținute de statele vestice și ocupând teritorii mari, Daesh a realizat mai mult decât orice mișcare începând cu războiul *mujahidin* din Afganistan. Controlul teritoriului i-a permis să creeze apariția unui „guvern” funcțional credibil, finanțat din veniturile din petrol și alte bogății capturate. Puterea simbolică a acestui succes a fost imensă și interpretată de susținători ca un semn al binecuvântării divine, în afirmarea căii Daesh către crearea unei noi ordini mondiale [13].

Profețiile bătăliei finale – profețiile islamice clasice prezic că bătălia finală a Armagedonului și a Islamului cu dușmanii săi va avea loc în regiunea Sham (*Siria Mare*) și va fi condusă de Mahdi (*succesorul lui Mahomed*). Aceste profeții au devenit o parte fundamentală a ideologiei ISIS. Potrivit propagandei Da'esh, orașul capturat Dabiq urma să fie teatrul acestei bătălii apocaliptice finale între musulmani și creștini. Mulți FTF au văzut aceasta ca șansa lor de a lua parte la „bătălia pentru a pune capăt tuturor bătăliilor” [15], care duce la Ziua Judecății și mântuirea celor dreți.

Financiar – atractivitatea ISIS se extinde și asupra beneficiilor materiale. Unii dezertori de la Daesh au menționat că „autoritățile Statului islamic” i-au făcut promisiuni de oferire a bunurilor de lux, autoturismelor și acoperirea tuturor datoriilor din trecut [16].

Concluzii. „Jihadul” sirian, la fel ca cel afgan din trecut, a format o întreagă generație de luptători străini cu legături internaționale largi. Structurile extremiste se adaptează brusc noilor condiții, trecând la metode mai sofisticate de activitate teroristă, creând noi pericole securității antiteroriste internaționale. În aceste condiții, cooperarea internațională în domeniul aplicării legii și al serviciilor de informații ar trebui să devină elementul principal al arhitecturii globale antiteroriste.

Terorismul este o problemă multilaterală, care cere unele soluții multifacetice. Amenințările provenite din activitatea combatanților teroriști străini și măsurile de reacție necesare pentru luptă cu aceste amenințări necesită a fi abordate în baza respectării drepturilor fundamentale ale omului. Aceste principii servesc ca bază stabilă pentru acțiuni eficiente în domeniul contracarării potențialelor amenințări și riscuri generate de persoanele care călătoresc în scopuri teroriste.

În cadrul eforturilor depuse pentru soluționarea acestei probleme în toate țările dezvoltate în mod de urgență a fost pornită adoptarea actelor legislative, strategii și metodologii practice în acest domeniu.



Referințe bibliografice

1. David Malet, *Foreign Fighters: Transnational Identity in Civil Conflicts*, (Oxford, Oxford University Press, 2015).
2. David Malet, "What does the evidence tell us about the impact of foreign fighters on home-grown radicalization", debate on 6 July 2015, available at <https://www.radicalisationresearch.org/debate/malet-foreign-fighters-home-grownradicalization/>.
3. Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, "Foreign Fighters under International Law", *Academy Briefing No. 7* (October 2014).
4. A. Pareniuc, V. Beda, „Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova”, *Analele științifice ale Academiei Ștefan cel Mare* a MAI al Republicii Moldova, Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, ISSN 1857-0976, p. 120.
5. A. Pareniuc, V. Beda, „Divergențe în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin și terorist”, *Revista științifico-practică „Legea și viață”*, martie-aprilie 2021, ISSN 1810-309X, p. 55-59.
6. Resolution 2178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014.
7. URL: [https://undocs.org/en/S/RES/2178\(2014\)](https://undocs.org/en/S/RES/2178(2014))
8. United Nations, "Security Council Urges Strengthening of Measures to Counter Threats Posed by Returning Foreign Terrorist Fighters, Adopting resolution 2396 (2017)", 21 December 2017, SC/13138.
9. International Committee of the Red Cross, "The applicability of IHL to terrorism and counterterrorism", 1 October 2015.
10. Charles Lister, "Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration?", Policy Briefing, Brookings Doha Center, August 2015.
11. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, adopted on 8 June 1977, 1125 UNTS 3, Art. 47. The use of mercenaries is covered by other international, regional, and domestic laws.
12. URL:<http://redstar.ru/terroristicheskij-international-zadejstvuet-nayomnikov/?print=print>
13. Кирилл Брайнин - Как воюют в ИГИЛ: исповедь русского добровольца. 02.05.2015.
14. URL: <http://news.bigmir.net/world/902433-Kak-vojujut-s-IGIL--ispoved--russkogo-dobrovolca>
15. John Horgan and others, "A New Age of Terror? Older Fighters in the Caliphate", *CTC Sentinel*, vol. 10, No. 5 (May 2017), p. 13.
16. Hamed el-Said and Richard Barrett, "Enhancing the Understanding of the Foreign Terrorist Fighters Phenomenon in Syria", United Nations Office of Counter-Terrorism (July 2017).
17. Greg Fealy and John Funston, "Indonesian and Malaysian Support for The Islamic State", USAID Report, (6 January 2016).
18. Thomas Koruth Samuel, "Radicalisation in Southeast Asia: A Selected Case Study of Daesh In Indonesia, Malaysia and the Philippines", Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorism (2016).
19. "Victims, Perpetrators, Assets: The Narratives of Islamic State Defectors", International Centre for the Study of Radicalisation Report (18 September 2015).

Despre autori

Alexandru PARENİUC,

doctor în drept, conferențiar universitar,
prodecan al Facultății „Drept, ordine publică
și securitate civilă” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail:alexandru.parenıuc@mai.gov.md
tel.:(+373)79402970

Vasili BEDA,

doctorand,
e-mail:vasili.beda@gmail.com
tel.:(+373)68806668